

Trinitat Sais i Plaja

(La Bisbal d'Empordà, 1878 - Barcelona, 1933)

Al principi del segle xx, ser metgessa a Catalunya era un repte difícil que ben poques dones s'atreuen a afrontar. Entre aquestes hi ha Trinitat Sais i Plaja, la vuitena dona a llicenciar-se en medicina a Catalunya i la primera a llegir la conferència inaugural d'un curs al Col·legi de Metges de Barcelona. Una pionera que avui hem volgut recordar.

El 1903, Trinitat Sais i Plaja es va convertir en la vuitena dona a llicenciar-se en medicina a Catalunya i la primera metgessa gironina. La vocació devia aflorar fàcilment en Sais, que havia vist com exercia de llevadora la seva mare (graduada a Barcelona el 1882), una influència que també va traspassar a la germana, que es va fer llevadora el 1901. Sais va triar un camí més difícil en matricular-se el 1896 en els estudis de medicina a la Universitat de Barcelona. Prèviament, havia aconseguit el títol de magisteri (1893) i el de batxillerat (1896, amb el Premi Extraordinari).

Amb una formació excepcional per a l'època, no va esperar gaire a començar l'activitat com a metgessa pràctica, i es va dedicar principalment a la tocoginecologia i la pediatria. A banda de la feina a la consulta, Sais també trobava temps per portar a terme una tasca de divulgació imprescindible en aquells moments. Així va començar a col·laborar en revistes feministes —*La Mujer Moderna* i *Feminal*— amb articles com «Prenda antigiénica», un escrit contra la utilització de la cotilla, en què expressava que era una «ridícula prenda imposada per una moda insensata que obliga a empresonar el cos [...] només per aprimar la cintura». Altres escrits més dirigits a la divulgació sanitària es poden exemplifi-

car amb «Lecturas útiles. Dispepsia», un article sobre la fisiologia de la digestió.

A llarg de la seva carrera va participar en l'organització de diversos congressos. Entre aquests, cal destacar el Primer Congrés Espanyol de la Tuberculosi, en què va ser vicepresidenta del Comitè de Dames. Com expliquen Jacint Corbella i Edelmir Domènech en un breu però magnífic treball en què van recuperar la seva biografia (Corbella i Domènech, 2001), «la seva activitat [en el Congrés] no fou només de tipus representatiu, sinó que, per la seva professió mèdica, col·laborà també en les tasques científiques»; una implicació que sempre anava una mica més enllà. Així, l'activitat pràctica lligada a la capacitat divulgativa van fer que sovint fos convidada per diverses institucions a impartir cursos o conferències sobre previsió sanitària, majoritàriament. Amb menys força però igual convenciment, Sais també va tenir una certa activitat política, com assenyalen Corbella i Domènech: «Va participar en les tasques del Centre Catalanista Doctor Robert, de la qual va ser cap dels serveis assistencials i hi havia d'atendre principalment nens i mares del Raval.»

La personalitat que imprimia en tot el que feia i una tasca científica destacable la van portar el gener de 1914 a fer

possible una altra fita amb la lectura de la conferència inaugural de curs del Col·legi de Metges de Barcelona. Era la primera vegada que una dona s'encarregava d'aquest acte. Coherent amb la preocupació que tenia per la importància del paper de la dona en l'àmbit sanitari, la conferència es titulava «La ignorancia de la mujer en los conocimientos de higiene y puericultura como primera causa de la mortalidad infantil». Ja el 1904 va escriure «res no dorm a la naturalesa, res no es manté estacionari, a excepció de la dona, que, per la seva apatia per l'estudi, ni té els privilegis que li donen ni en vol conquerir d'altres». La duresa de les seves paraules es basava en l'experiència professional. Ho deixava clar en el discurs al Col·legi exposant dades de la ciutat de Barcelona, on es podia comprovar que gairebé un terç dels nens morien abans d'arribar als cinc anys, i una part del problema es trobava en la manca d'instrucció que tenien les mares sobre aspectes d'higiene i de puericultura. Ho afirmava amb una sentència que continua sent vigent en molts aspectes: «Depèn, com tots els nostres grans mals, d'una causa que podem combatre i que podem vèncer: depèn de la ignorància.» Va morir a Barcelona, de manera sobtada, als cinquanta-cinc anys, després d'una vida d'implicacions que ens permet afirmar que va ser una de les primeres metgesses catalanes amb més activitat professional. |

Per saber-ne més

CORBELLA, J.; DOMÈNECH, E. (2001). «Nota sobre l'obra de Trinitat Sais i Plaja, primera metgessa gironina (1878-1993)», *Gimbernat* (Barcelona), núm. 35, p. 123-133.